Studia Ucrainica Varsoviensia 14
ISSN 2299-7237, e-ISSN 2545-157X
Copyright © by Małgorzata Kornacka, 2026
Creative Commons: Uznanie Autorstwa (CC BY) 4.0
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/
DOI: https://doi.org/10.31338/2299-7237suv.14.2

Małgorzata KORNACKA
Uniwersytet Warszawski
University of Warsaw
ORICID: https://orcid.org/0000-0003-1140-3705
e-mail: m.kornacka@uw.edu.pl

Nakupować się/ nakupić się z rękopisu F. Orlika z 1730 roku – wyraz XVIII-wiecznej wschodniej polszczyzny kresowej?[1]

Nakupować się/ nakupić się from F. Orlik's Manuscript of 1730 – a Word from 18th-century Eastern Borderlands Polish?

Obiektem analizy w tym artykule jest czasownik *nakupić się*, który spotykamy w rękopisie *Diariusza* Filipa Orlika z 1730 roku i który nie występuje we współczesnym języku polskim ani nie został odnotowany przez słowniki historyczne języka polskiego.

Celem analizy jest zbadanie budowy, znaczenia słowotwórczego, znaczenia faktycznego, składni, pochodzenia oraz rozpowszechnienia danego czasownika. Zbadano użycie danego czasownika i podobnych czasowników w rękopisie Orlika. Sprawdzono, jakiej informacji o tym czasowniku mogą dostarczyć słowniki współczesne oraz historyczne języków wschodniosłowiańskich (białoruskiego, rosyjskiego oraz ukraińskiego), opracowania słowotwórcze (poświęcone tzw. czasownikom saturatywnym) oraz składniowe (poświęcone funkcjom przyimka *na*).

Słowa klucze: Filip Orlik, *Diariusz, nakupić się*, polszczyzna osiemnastowieczna, wschodnia polszczyzna kresowa.

The object of analysis in this article is the verb *nakupić się*, which appears in Filip Orlik's diary manuscript from 1730 and does not occur in contemporary Polish or appear in historical dictionaries of the Polish language.

The aim of the analysis is to examine the structure, derivational meaning, actual meaning, syntax, origin, and prevalence of this verb. The use of this verb and similar verbs in Orlik's manuscript was examined. We checked what information about this verb can be

[1] Artykuł powstał w wyniku realizacji projektu badawczego Project NPRH/DN/SP/0043/2023/12. Badania są finansowane ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki.

found in contemporary and historical dictionaries of East Slavic languages (Belarusian, Russian, and Ukrainian), word formation studies (devoted to the so-called saturative verbs), and syntax studies (devoted to the functions of the preposition *na*).

Keywords: Pylyp Orlyk, *The Diary, nakupić się*, 18th-century Polish, eastern borderlands Polish.

1. Obiekt analizy

Obiektem analizy w tym artykule jest czasownik *nakupić się*, który spotykamy w rękopisie *Diariusza* Filipa Orlika z 1730 roku[2] na stronie 27, w opisie nadużyć (obyczajowych i ekonomicznych) w klasztorze na świętej górze Athon.

> Lecz kiedy Ojcowie Góry Athońskiej nie będąc kontenci z tamtego Agi, pisali do Stambułu prosząc, aby go stamtąd przed expiracją roku (gdyż zawsze ci Agowie zwykli po roku tam na Górze Athońskiej siedzieć, i **nakupują się na to** w Stambule), sprowadzono, a inszego na jego miejsce przysłano, co się według ich prośby stało, tedy ten Aga rozirytowany tym swoim z Góry Athońskiej przed terminem sprowadzeniem przybywszy tu do Saloniku oskarżył Ojców tamtejszych przed mułłą tutejszym Salonickim, który jest tu w tym mieście i w całym Jego powiecie najwyższy Legis Mahometana[e] Administrator, i sprawiedliwości Inspektor, że Ojcowie temtejsi Athońscy żyją rozpustnie, wadzą się między sobą pijani, i starsi młodszych powrozem za szyję wieszają, na dokument tego opowiedział co się stało z Ojcem Epiphanim w monasteru Ruskim, a nad to zboże na okręta Francuskie z monasterów swoich nad zakaz i wyraźny ordinans Porty Othomanskiej przedają. (s. 27–28)

2. Cele analizy

Celem analizy jest zbadanie budowy, znaczenia słowotwórczego, znaczenia faktycznego, składni, pochodzenia oraz rozpowszechnienia danego czasownika. Zbadamy użycie danego czasownika i podobnych czasowników w rękopisie Orlika (punkt 3), sprawdzimy, jakiej informacji o tym czasowniku mogą nam dostarczyć słowniki (punkty 4 i 5), opracowania słowotwórcze (punkt 6) oraz składniowe (punkt 7).

[2] П. Орлик, *Діаріуш подорожній*, Т. 5, Київ 2013.

3. Wyraz i wyrazy podobne w rękopisie Orlika

Czasownika *nakupować się*/ *nakupić się* brak w trzech przejrzanych przeze mnie rocznikach *Diariusza* (wydanych rocznikach 1725 oraz 1726[3], a także przygotowywanym do druku roczniku 1727).

Można ogólnie stwierdzić, że czasowniki o podobnej budowie słowotwórczej (z prefiksem *na-* i postfiksem *się*) są w *Diariuszu* bardzo nieliczne i nie odbiegają od używanych we współczesnej polszczyźnie: *napić się* (raz występujące w połączeniu z biernikiem: *herbatę*, raz z dopełniaczem: *herbaty*, *wodki*), *nazywać się*. Czasowników prefiksalnych utworzonych od czasownika *kupić* znajdujemy cztery: znane we współczesnym języku polskim *przekupić* (u Orlika: *przekupić popa kilkoma talarami*), *wykupić* (u Orlika: *wykupić niewolnicę*) i *zakupić* (u Orlika: *zakupić sobie cerkiew*) oraz bardziej przypominające współczesne języki wschodniosłowiańskie *pokupić* (u Orlika: *rzeczy w Stambule pokupione*). Nie znajdujemy natomiast powszechnego we współczesnym języku polskim derywatu *nakupić* (używanego z formą dopełniacza obiektu czynności).

Przystępując do analizy derywatu, warto zauważyć, że obok czasownika *kupić* w znaczeniu ‘uzyskać w wyniku wymiany handlowej’ bywa przez Orlika używany czasownik *kupić się*, którego użycie wskazuje na znaczenie ‘gromadzić się, napływać gromadami (kupami)’ i na brak związku słowotwórczego z czasownikiem *kupić*: *Kozacy resumptis animis, nie tylko z Moskiewskiej ale i z Polskiej Ukrainy, in subsidium compatriotow swoich hurmem by się do mnie kupili*.

4. Wyraz w słownikach języka polskiego

Wyrazu *nakupić się* nie zna współczesna polszczyzna, nie odnotowują go też słowniki polszczyzny historycznej: od czasów najstarszych aż po r. 1500 (*Słownik staropolski*), XVI wieku (*Słownik polszczyzny XVI wieku*, *Słownik polszczyzny Jana Kochanowskiego*), XVII–XVIII (*Słownik języka polskiego XVII i 1. połowy XVIII wieku, Słownik języka polskiego* S. B. Lindego, *Słownik języka Jana Chryzostoma Paska*). Brak go w Elektronicznym korpusie tekstów polskich z XVII i XVIII w. (https://korba.edu.pl/query_corpus/).

Poczynając od słowników polszczyzny XVI wieku po słowniki polszczyzny najnowszej, znajdujemy hasło poświęcone czasownikowi *nakupić*: używanemu w tym samym znaczeniu i w tej samej konstrukcji z dopełniaczem:

[3] *Filip Orlik i jego Diariusz*, opracowanie, odczytanie z rękopisu, wstęp, komentarze W. Sobol, Warszawa 2021.

NAKUPIĆ – zakupić wiele (*z subiektywnym podkreśleniem wielości*).[4]
[Słownik podaje typowe konstrukcje: nakupić czego (pl a. sg rzeczownika bezpostaciowego) a. wiele czego; nakupić komu czego; nakupić na co; nakupić ze zdaniem dopełnieniowym (zaimek względny) – MK].

Jeśli NAKUPILIŚMY czegoś, to kupiliśmy tego bardzo dużo. Byłem wczoraj na targu. Nakupiłem owoców, warzyw, jajek. Starczy na tydzień.[5]
[Słownik podaje charakterystykę składniową: CZ PCH DK [D] – czasownik przechodni dokonany rządzący dopełniaczem – MK].

5. Wyraz w słownikach języków wschodniosłowiańskich

5.1. Słowniki współczesne

Słowniki trzech współczesnych języków wschodniosłowiańskich odnotowują użycie czasownika zwrotnego, przy czym definiują jego znaczenie praktycznie identycznie (i właściwie identycznie jak znaczenie czasownika bez postfiksu):

НАКУПЛЯЦЦА – накупляць чаго-н. у неабходнай, дастатковай колькасці[6]
НАКУПЛЯЦЬ, NAKUPLAĆ – набыць за грошы шмат чаго-н; купіць вялікую колькасць чаго-н[7]
НАКУПАТЬСЯ – 1. закупить что-либо в достаточном количестве[8]
НАКУПИТЬСЯ – купить что-н. в нужном, достаточном количестве[9]
НАКУПИТИСЯ – закупити що-небудь у достатній кількості[10]

Jak wynika z przykładów i uwag zamieszczonych przy hasłach, czasowniki te są często używane z negacją (aby wyrazić, że nie sposób kupić takiej ilości rzeczy, aby starczyła dla kogoś czy czegoś). Dopełnienie – nazwa kupowanej rzeczy – nie jest zawsze z nimi używane, ale jeżeli już się pojawia, to w dopełniaczu.

Słownik (współczesnego) języka rosyjskiego odnotowuje także drugie znaczenie czasownika zwrotnego i opatruje je komentarzami *przenośne* i *przestarzałe*:

---

[4] *Słownik polszczyzny XVI wieku*, https://spxvi.edu.pl/indeks/haslo/64387/, [20.12.2025]

[5] *Inny słownik języka polskiego*, T. 1, pod red. M. Bańki, Warszawa 2000, s. 933.

[6] *Тлумачальны слоўнік беларускай мовы, Т. 3*, пад агульнай рэд. К. К. Атраховіча, Мінск 1979, с. 262.

[7] *Слоўнік мовы "Нашай Нівы" (1906-1915) у 5 т.*, *Т. 2*, пад рэд. В. П. Лемцюговай, Мінск 2007, с. 604.

[8] *Словарь современного русского литературного языка*, Т. 7, Москва-Ленинград 1958, с. 289.

[9] *Большой толковый словарь русского языка*, под ред. С. А. Кузнецова, Москва 1998, с. 586.

[10] *Словник української мови [в 11 т.], Т. 5*, Київ 1974, с. 113; *Словник української мови [в 20 т.]*, Т. 9, Київ 2018, с. 502; *Великий тлумачний словник сучасної української мови*, https://slovnyk.me/, [07.03.2026]

НАКУПАТЬСЯ – 2. напрашиваться, набиваться[11]

W tym znaczeniu czasownik łączy się z przyimkiem *на* i w zależności od kontekstu należałoby go tłumaczyć na polski jako np. *zabiegać o coś* (*накупаться на популярность – zabiegać o popularność*) czy też *prosić się o coś* (*накупаться на грубость – prosić się o impertynencką odpowiedź*).

Z kolei słownik (współczesnego) języka ukraińskiego odnotowuje drugie znaczenie czasownika zwrotnego, mające całkowicie inny charakter od poprzednio wymienionego i pozbawione nacechowania archaicznego:

НАКУПИТИСЯ – 2. заходитися дуже активно, інтенсивно діяти, виконувати що-небудь і т. ін.[12]

W tym znaczeniu czasownik nie łączy się z przyimkiem, występuje samodzielnie lub z bezokolicznikiem i należałoby go tłumaczyć na polski jako np. *zacząć coś robić, zabrać się do robienia czegoś, sprzysiąc się, aby coś zrobić* (*вороги накупились мучити мою душу – wrogowie sprzysięgli się, aby męczyć moją duszę*).

Co znaczące, czasownik zwrotny w żadnym ze znaczeń nie trafił do słowników archaizmów czy wyrazów rzadkich[13].

5.2. Słowniki historyczne

To rzadko odnotowywane w słownikach współczesnych języków słowiańskich znaczenie czasownika pojawia się w słownikach historycznych, ale wcale nie tak często, jak można by się spodziewać:

НАКУЛАЮСЬ (на что) – подаю другому поводъ, причину къ чему безъ нужды[14]
НАКУПИТЬСЯ – 2. (на что) подать повод к ссоре, драке и т. п.[15]

Powszechniej są natomiast odnotowywane przykłady użycia czasownika w znaczeniu ‘uzyskać dzięki łapówce jakiś urząd’ (nazwa urzędu pojawia się w bierniku po przyimku *на,* rzadziej – w bierniku liczby mnogiej po przyimku *в*). Oto hasła z przykładami takiego typu użyć:

---

[11] *Словарь современного русского литературного языка*, Т. 7, Москва-Ленинград 1958, с. 289.

[12] *Словник української мови [в 20 т.]*, Т. 9, Київ 2018, с. 502.

[13] *Зведений словник застарілих та маловживаних слів,* http://litopys.org.ua/rizne/zvslovnyk.htm, [07.03.2026]

[14] *Словарь Академии Российской 1789-1794 в шести томах*, Т. 3, рук. проекта Л. В. Тычинина, Москва 2002, с. 1077.

[15] *Словарь русского языка XVIII в.,* https://feb-web.ru/feb/sl18/slov-abc/, [20.12.2025]

НАКУПИТИСЯ – узяць подкупам[16]
[kontekst wskazuje na użycie z przyimkiem *на*: *они хотять того, штобы по своей воли ставити митрополита, по накупу, хто ся у них накупить на митрополью, штобы таковый въ ихъ воли былъ*].

НАКУПАЮ – 2. чрезъ подарки или посулы получаю какое мѣсто, чинъ[17] [kontekst – niezwykle podobny do kontekstu w poprzednim słowniku – wskazuje na użycie z przyimkiem *на*: *Чтобы по своей волѣ поставили своего митрополита по накупу, кто ся у нихъ накупить посулы*. W przykładzie tym hasło słownikowe nie zawiera postfiksu zwrotnego, co mogłoby sugerować możliwość synonimicznego użycia czasownika zwrotnego i niezwrotnego, w podanym przykładzie postfiks *ся* jest jednak obecny, tylko został odłączony i trafił prawie na sam początek zdania podrzędnego].

НАКУПИТЬСЯ – 1. наняться путем подкупа[18]
[kontekst wskazuje na użycie z przyimkiem *в*: *Но гражданских прав не надобно для того учиться, чтоб в ябеды накупаться, и в суды за других ходить*].

Inne hasła słownikowe nie zawierają przykładów użycia, lecz definicja wskazuje jednoznacznie, że również o takie użycie chodzi:

НАКУПОВАТИСЯ – здабываць подкупам[19]
НАКУПАЮСЬ – durch Geld zu etwas kommen, erkaufen [dochodzić do czegoś dzięki pieniądzom, przekupić – MK], obtenir qq ch. à force d'argent, acheter [osiągać coś dzięki pieniądzom, kupować – MK][20]
НАКУПИТИСЯ – наняться[21]

Różnica między dawnymi a współczesnymi językami wschodniosłowiańskimi nie dotyczy jednak jedynie obecności czasownika zwrotnego w specyficznym znaczeniu i użyciu. Również czasownik niezwrotny słowniki odnotowują w nieznanym współczesnym językom słowiańskim znaczeniu 'pozyskać dzięki łapówce kogoś do wystąpienia przeciwko komuś/czemuś lub przyłączenia się do kogoś/czegoś' (nazwa pozyskiwanej osoby pojawia się w dopełniaczu, nazwa wroga, przeciwko któremu osoba ta ma się zwrócić – w bierniku po przyimku *на*, nazwa sprawy, do której osoba ta ma się przyłączyć – w celowniku po przyimku к). Oto przykłady tego typu użyć:

---

[16] *Гістарычны слоўнік беларускай мовы*, *Т. 19,* пад рэд. А. М. Булыкі, Мінск 2000, с. 108.
[17] *Словарь Академии Российской 1789-1794 в шести томах*, Т. 3, рук. проекта Л. В. Тычинина, Москва 2002, с. 1077.
[18] *Словарь русского языка XVIII в.,* [https://feb-web.ru/feb/sl18/slov-abc/], [20.12.2025]
[19] *Гістарычны слоўнік беларускай мовы*, *Т. 19,* пад рэд. А. М. Булыкі, Мінск 2000, с. 108.
[20] *Россійскій, съ нѣмецкимъ и французскимъ переводами словарь, Т. 1,* сочиненный надворнымъ совѣтникомъ Иваномъ Нордстетомъ, Санкт-Петербургъ 1780, с. 396.
[21] *Словарь русского языка XI–XVII вв., Т. 10,* Москва 1983, с. 128.

НАКУПЛІВАЦЬ] НАКУПЛИВАЦЬ – Подкупомъ, подарками склонять на свою сторону[22]

НАКУПЛЯЦЬ] НАКУПЛЯЦЬ – То же, что Накупливаць, но съ дѣйствіемъ одновременнымъ. Подкупомъ склонять[23]

[kontekst wskazuje na użycie z przyimkiem *на*: *Накупляешъ товарищей на мене, штобъ побили.*]

НАКУПАТИ – с помощью подкупа заставлять действовать против кого-л[24]

[kontekst wskazuje na użycie z przyimkiem *на*: *Цесарь де турка на нихъ подарками своими накупаетъ.*]

НАКУПАТИСЯ – с помощью подарков, взяток домогаться чего-л[25]

[kontekst wskazuje na użycie z przyimkiem *к*: *И ты бъ. велѣлъ выбрать цѣловалниковъ, людей добрыхъ и прожиточныхъ, кому бъ мочно было въ хлѣбномъ сборѣ вѣрить и которые къ тому дѣлу не накупались, со всякого стану по человѣку.* W przykładzie tym hasło słownikowe zawiera postfiks zwrotny, co mogłoby sugerować możliwość synonimicznego użycia czasownika zwrotnego i niezwrotnego, w podanym przykładzie – jak się wydaje – można daną formę interpretować jako stronę bierną od czasownika *накупати*, a więc chodziłoby o ‘osoby, które nie dałyby się przekupić’, co wydaje się logiczniejsze od ‘osoby, które nie dały(by) łapówki za swój urząd’.]

НАКУПИТИ – 2. подкупив, нанять кого-л. для какого-л. неблаговидного дела[26]

[kontekst wskazuje na użycie z przyimkiem *на*: *(Польский король) накупилъ на Московское государство крымскаго царя.*]

НАКУПИТИ (кого на кого) – підкупити[27]

Ten historyczny obraz będzie znacznie pełniejszy po ukazaniu się kolejnych tomów słownika języka staroukraińskiego XVI i pierwszej połowy XVII wieku[28] – ostatni tom, jaki został do tej pory wydany, obejmuje wyrazy *Мова–Мѧтка*.

---

[22] *Словарь бѣлорусскаго нарѣчія*, https://belarus.github.io/Slouniki-Nasovic/index.html, [20.12.2025]

[23] *Ibidem.*

[24] *Словарь русского языка XI–XVII вв., Т. 10,* Москва 1983, с. 128.

[25] *Ibidem.*

[26] *Ibidem.*

[27] *Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.*, *Т. 2*, ред. колегія Д. Г. Гринчишин, Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький, Київ 1978, с. 18.

[28] *Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.*, https://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/publications/materials/slovnyk/, [07.03.2026]

6. Struktura słowotwórcza wyrazu i jej interpretacja znaczeniowa w gramatykach języka polskiego i języków wschodniosłowiańskich

Pojawiający się w *Diariuszu* wyraz ma przejrzystą strukturę słowotwórczą. Jego jądro stanowi temat czasownika *kupić*, do którego przyłączono prefiks *na-* oraz postfiks *się*. Derywaty o takiej strukturze znane są zarówno językowi polskiemu, jak i językom wschodniosłowiańskim i zostały opisane w gramatykach wszystkich tych języków.

6.1. Prawzorzec typu słowotwórczego

Bodajże Bogusław Kreja jako jedyny wysuwa hipotezę na temat historii wykształcenia się danego typu słowotwórczego:

> W języku starocerkiewnym jest dobrze poświadczony czasownik przechodni nasytiti. W wersji zwrotnej nasytiti sę, znanej zresztą wszystkim językom słowiańskim, i kilku podobnych, struktura ta dość szybko rozszerzyła się na inne czasowniki synonimiczne, a więc związane z jedzeniem, piciem itd., też z innymi przyjemnościami (por. tu też scs. nasladiti sę i naslaždati sę), no i też – stopniowo – z trudnościami życiowymi. Z czasem owa zwrotność przekształciła się w swoistą „saturatywność". Musiało być na tego rodzaju saturatywny typ słowotwórczy wyraźne zapotrzebowanie systemowe, a to sprzyjało szybkiemu rozrośnięciu się i upowszechnieniu tego typu[29].

6.2. Znaczenie słowotwórcze formacji

Panuje dość powszechne przekonanie, że tak utworzone czasowniki tworzą jeden typ słowotwórczy, a należące do niego czasowniki wskazują na osiągnięcie przez podmiot stanu swoistego „nasycenia" lub wręcz „przesytu", stąd określa się je jako czasowniki saturatywne lub czasowniki saturatywnego rodzaju akcji:

> Дзеясловы з прэфіксам на- і постфіксам -ся(-ца) (...) маюць значэнне давесці да поўнай або частковай завершанасці названае ўтваральным словам дзеянне, да поўнага задавальнення ім суб'екта (...)[30].

---

[29] B. Kreja, *Polskie i innosłowiańskie czasowniki typu na(sycić) się – ich krótka historia i problem genezy* [w:] "Prace Filologiczne", XLVI, 2001, s. 375–376.

[30] М. В. Бірыла, П. П. Шуба, *Беларуская граматыка у дзвюх частках, Частка 1. Фаналогія. Арфаэпія. Марфалогія. Словаўтварэнне. Націск*, Мінск 1985, с. 342.

> (...) formant na- … się wprowadza wysoki stopień nasycenia subiektu czynnością podstawową (...)[31].
> Значение доведения себя до какого-н. состояния вследствие интенсивного и длительного действия имеют глаголы с приставками (...) на- (часто с уточнением «довести себя до состоянии удовлетворения или пресыщения» (...)[32].
>
> Практически в украинском языке существуют морфологически выраженные СГД [способы глагольного действия]: 1. Достаточной интенсивности, близкой к понятию исчерпанности. Этот СГД выражается тремя формами: а) с помощью префикса на-, присоединяемого к глаголам несовершенного вида в сочетании с возвратной морфемой -ся (...)[33].
>
> Дієслівний рід зі значенням достатньої інтенсивності утворюється за допомогою префікса на- і постфікса -ся від дієслів різних лексико-семантичних груп, зокрема від дієслів звучання (...), мовлення (...), різноспрямованого руху (...), трудової та іншої діяльності людини (...)[34].

Warto jednak zwrócić uwagę, że w wielu gramatykach języka ukraińskiego nie znajdziemy interesującej nas klasy wyrazów wśród formacji prefiksalno-postfiksalnych, choć znajdziemy tam formacje prefiksalno-postfiksalne z innymi prefiksami (*в-, ви-, від-, до-, з-, за-, об-, при-, про-, роз-*)[35]. Można podejrzewać, że przyczyny są dwojakie: po pierwsze, interesująca nas grupa ustępuje liczbowo innym grupom, po drugie zaś, nie jest traktowana jako utworzona jednoetapowo za pomocą formantu złożonego, prefiksalno-postfiksalnego, lecz dwuetapowo:

> У префіксально-постфіксальних утвореннях найпродуктивніше виступає префікс роз- (...). Більшість дієслів з постфіксом -ся

---

[31] R. Grzegorczykowa (red.), R. Laskowski (red.), H. Wróbel (red.), *Gramatyka współczesnego języka polskiego, Morfologia, T. 2*, Warszawa 1998, s. 550.

[32] Н. Ю. Шведова (ред.), В. В. Лопатин (ред.), *Краткая русская грамматика*, Москва 1989, с. 128.

[33] В. М. Русановский, М. А. Жовтобрюх, Е. Г. Городенская, А. А. Грищенко, *Украинская грамматика*, Киев 1986, с. 121.

[34] І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, *Теоретична морфологія української мови*, Київ 2004, с. 239.

[35] В. О. Горпинич, *Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія*, Київ 1999, с. 157–158.

О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський, *Граматика української мови. Морфологія,* Київ 1993, с. 187–191.

> творяться від уже префіксованих слів (...) або, навпаки, до дієслів з постфіксом -ся додається префікс(...)[36].

6.3. Funkcja postfiksu ***się***

Jak się wydaje, najwięcej problemów teoretycznych sprawia przy analizie interesującej nas formacji element *się*. Po pierwsze bowiem, jako morfem słowotwórczy musi być wyraźnie odróżniony od dwóch homonimicznych elementów: morfemu o funkcji gramatycznej oraz formy zaimka zwrotnego[37]. Po drugie, jako samodzielny morfem słowotwórczy *się* pełni inne funkcje niż jako morfem ściśle związany z określonym przedrostkiem, z którym łącznie precyzuje określony typ czynności. I o ile dla znaczenia derywatów samodzielnie utworzonych przez ten morfem typowe są różnego rodzaju odmiany zwrotności (por. wyróżniane przez Krystynę Wilczewską[38] czasowniki bezpośrednio/ pośrednio/ częściowo zwrotne, zwrotne ruchowe/ zawężające/ medialne/ równozależne), o tyle dla derywatów prefiksalno-sufiksalnych utworzonych przez ten morfem typowe jest wyrażanie czynności wykonywanej ze szczególnym natężeniem[39].

Po trzecie, funkcja *się* jako samodzielnego morfemu słowotwórczego dołączanego do czasownika utworzonego za pomocą prefiksu nie pokrywa się z funkcją *się* jako morfemu związanego z (tym samym) prefiksem i dołączanego do czasownika bezprefiksalnego:

> Постфікс -ся у дієсловах аналізованих РДД (пейоратив та сатуратив) вказує на набуття суб'єктом певного стану внаслідок інтенсивної дії. За префіксально-постфіксального способу мотивації цей елемент значення (стан) є новим у мотиваті (говорити – наговоритися, співати – доспіватися), за префіксального – значення стану суб'єкта первісно присутнє у мотиваторі, а мотиват вказує на перехід в якісно новий стан (милуватися – намилуватися)[40].

6.4. Klasy znaczeniowe czasowników danego typu

W kilku bardziej szczegółowych opracowaniach znajdujemy propozycje podziału czasowników danego typu na klasy – w zależności od znaczenia podstawowego czasownika.

---

[36] М. Я. Плющ (ред.), *Сучасна українська літературна мова*, Київ 1994, с. 185.

[37] K. Wilczewska, *Czasowniki zwrotne we współczesnej polszczyźnie*, Toruń 1966, s. 19.

[38] *Ibidem*, s. 29–49.

[39] *Ibidem*, s. 121.

[40] С. Соколова, *Роди дієслівної дії з неодноморфемними способами вираження у сучасній українській мові*. [in:] *Ucrainica II. Současná ukrajinistika. Problémy jazyka, literatury a kultury. 1. Část*. Olomouc 2006, c. 66.

Bogusław Kreja wyróżnia wśród (słowiańskich) czasowników saturatywnych czasowniki, „wskazujące na: 1) jedzenie i picie (...), 2) radość, zabawę, przyjemność..., 3) ciężką pracę, służbę, cierpienie, biedowanie, smutek, chorobę..., 4) bieganie, chodzenie, leżenie, siedzenie... 5) patrzenie, słuchanie, mówienie, krzyczenie..., 6) inne”[41].

Jadwiga Stawnicka wyróżnia wśród (rosyjskich) czasowników saturatywnych czasowniki utworzone od „podstaw werbalnych, oznaczających mówienie i wydawanie dźwięków (...), zajęcia profesjonalne i nieprofesjonalne (...), zewnętrzne przejawianie uczuć (...), stan psychiczny i fizyczny subiektu (...), postrzeganie zmysłowe (...), położenie w przestrzeni (...), a także ruch nieukierunkowany (...).”[42]. Jako komunikowany przez te czasowniki rezultat czynności Autorka wymienia „osiągnięcie stanu zadowolenia, przesytu bądź zmęczenia subiektu”[43], co również może stanowić podstawę podziału.

Iwan Wychowaniec i Katerina Horodeńska wśród (ukraińskich) czasowników saturatywnych wyróżniają czasowniki oznaczające wydawanie dźwięków, mówienie, ruch w różnych kierunkach, zawodową i inną działalność ludzką[44].

7. Użycie składniowe wyrazu i jego interpretacja znaczeniowa

Użyty przez Orlika wyraz występuje w tekście w połączeniu z imienną częścią mowy (zaimkiem) w bierniku, poprzedzoną przyimkiem *na*.

Maria Lesz-Duk określa czasowniki o takim znaczeniu i składni jako oznaczające „przeznaczyć kogoś do jakiejś funkcji” i wymienia następujące ich przykłady: występujące z podwójnym dopełnieniem *awansować, desygnować, kierować, kreować, kształcić, obrać, pokierować, powołać, predestynować, przeznaczyć, przyjmować, typować, uczyć, ukoronować, wybrać, wychować, wykierować, wyszkolić, wysunąć, wyświęcić, wyuczyć, wyznaczyć, zaawansować*[45], przestarzałe *formować, nominować, wypromować*[46] oraz występujące z pojedynczym dopełnieniem *awansować, kandydować, kształcić się, kwalifikować się, pasować się, uczyć się, urodzić się, wybić się, wyrobić się, zaawansować, zapowiadać się*, a także przestarzałe *doskonalić się, formować się*[47].

---

[41] B. Kreja, *Op. cit.*, s. 369.

[42] J. Stawnicka, *Studium porównawcze nad kategorią semantyczno-słowotwórczą Aktionsarten w języku rosyjskim i polskim, T. 1*, Katowice 2009, s. 150.

[43] *Ibidem,* s. 150.

[44] І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, *Op. cit.*, с. 239.

[45] M. Lesz-Duk, *Czasowniki o składni przyimkowej w języku polskim*, Częstochowa 1988, s. 87.

[46] *Ibidem,* s. 88.

[47] *Ibidem,* s. 88.

Renata Przybylska omawia takie użycie przyimka *na* z biernikiem jako dwunasty typ użycia nazwany FUNKCJA[48], charakteryzujący się tym, że czasownik rządzący przyimkiem „opisuje zmianę miejsca trajektora (osoby) w przestrzeni społecznej", zaś rzeczownik w bierniku po przyimku określa „nową funkcję lub rolę społeczną osoby TR [trajektora – MK]". Użycie to jest niekiedy trudne do precyzyjnego oddzielenia od takich użyć, jak CEL czy PRZEZNACZENIE:

> Wyróżnione znaczenia przenośne: 'cel', 'przeznaczenie', 'przekształcanie', 'funkcja' często współwystępują obok siebie w danym użyciu przyimka na+acc tak, że nie zawsze jest możliwe ich ostre i jednoznaczne rozgraniczenie. Ponadto stan końcowy b, w jakim znajduje się TR po zmianie stanu, może być pojmowany jako cel, skutek lub sposób czynności wyrażonej czasownikiem V.
> Znaczenie celowe dominuje wówczas, gdy nowy stan b jest zamierzony świadomie przez działającego osobowego agensa, zgodny z jego wolą i uważany przez agensa za możliwy do zrealizowania. Znaczenie celowe możliwe jest zarówno w kontekście czasowników niedokonanych, oznaczających tylko proces świadomego dążenia agensa do określonej zmiany stanu rzeczy, np. *On uczył się na stolarza* lub w kontekście czasowników dokonanych, które opisują już urzeczywistnienie zamierzonego stanu rzeczy, np. *On wyuczył się na stolarza*[49].

Czasownikowi w tekście Orlika nie towarzyszą natomiast charakterystyczne dla saturatywów w językach słowiańskich wyrażenia podkreślające czy też wzmacniające znaczenie „nasycenia":

> Сатуративні дієслова можуть супроводжуватися додатковими адвербіальними маркерами на кшталт: досита, досхочу, до знемоги, до знесилля тощо[50].
> [Na] tworzy czasowniki oznaczające wykonywanie czynności długo i intensywnie, aż do zmęczenia. Często w zdaniach odcień ten jest podkreślony przez dodatkowy wskaźnik, okolicznik stopnia[51].

[48] R. Przybylska, *Polisemia przyimków polskich w świetle semantyki kognitywnej*, Kraków 2002, s. 324.

[49] *Ibidem*, s. 325.

[50] Н.О. Щербій, *Аугментативний рід дії у слов'янських мовах: сатуративний тип*. [in:] „Актуальні питання гуманітарних наук", Випуск № 18, 2018, с. 110.

[51] K. Wilczewska, *Op. cit.,* s. 123.

8. Wnioski

1. Brak potwierdzenia w badanych polskich słownikach czy korpusach (historycznych czy współczesnych) użycia występującego u Orlika czasownika wskazuje dość jednoznacznie, że nie jest to będący w powszechnym użyciu wyraz XVII-wiecznej polszczyzny.

2. Do kontekstu, w jakim wyraz występuje u Orlika, pasuje znaczenie i składnia, odnotowane dla tego wyrazu praktycznie we wszystkich językach wschodniosłowiańskich w czasach poprzedzających czas pisania *Diariusza* i następujących po nich. W tekście *Diariusza* fragment „zawsze ci Agowie zwykli po roku tam na Górze Athońskiej siedzieć, i **nakupują się na to** w Stambule" oznaczałby zatem „zawsze ci Agowie zwykli po roku tam na Górze Athońskiej siedzieć, i **licząc na to dają za swe stanowisko łapówki** w Stambule". Zarówno znaczenie, jak i składnia są bardzo charakterystyczne i trudno przypuszczać, aby zbieżność wyrazu użytego przez Orlika i wyrazu używanego w jego czasach w językach wschodniosłowiańskich była przypadkowa.

3. Wytłumaczenia użycia przez Orlika wyrazu o wyraźnej proweniencji wschodniosłowiańskiej mogą być dwa. Jedno – że jest to indywidualna cecha języka autora. Drugie – że wyraz ten należał do zasobu leksykalnego ówczesnej wschodniej polszczyzny kresowej. Ta druga hipoteza wydaje się bardziej prawdopodobna, jeżeli uwzględnimy, że *Diariusz* był starannie redagowany i poprawiany przez Orlika, który wykreślał całe strony czy ich fragmenty, a sam Orlik należał do najbardziej wykształconych ludzi swej epoki i był człowiekiem o wysokiej kulturze językowej i literackiej. Oczywiście hipotezę może jedynie potwierdzić znalezienie wyrazu w innych dokumentach ówczesnej epoki.

4. Identyczność znaczenia i kontekstu, w jakich wyraz został odnotowany w tekstach zaliczanych do zabytków języka białoruskiego, ukraińskiego i rosyjskiego, nie pozwala zaliczyć tego wyrazu do tylko jednego z tych języków.

5. Definicje słownikowe i odnotowane przykłady z zabytków języków wschodniosłowiańskich pokazują, że prawie zawsze znaczenie interesującego nas czasownika zwrotnego wyraźnie różni się od znaczenia pokrewnego czasownika niezwrotnego. Wszystkie przykłady sugerujące tożsamość znaczeniową tych czasowników powinny być zatem szczególnie dokładnie zbadane, gdyż może się okazać, że przyczyną pozornej tożsamości jest odłączenie postfiksu od czasownika zwrotnego lub – na odwrót – dodanie do czasownika niezwrotnego identycznej z postfiksem partykuły biernej.

6. Odnotowany w słowniku przykład pozwala wysunąć przypuszczenie, że w użyciu były homonimiczne formy: obok form utworzonych od czasownika zwrotnego (i mających znaczeniu 'zapłacić za urząd łapówką') występowały też formy utworzone jako formy bierne od czasownika niezwrotnego (i mające znaczenie 'dać się skłonić łapówką do stanięcia po czyjejś stronie'). Należałoby więc na większym materiale sprawdzić, ile odnotowano użyć dopuszczających tę drugą interpretację

i – tym samym – potwierdzających lub obalających wysunięte przypuszczenie. W przypadku przykładu z *Diariusza* Orlika interpretacja interesującej nas formy jako formy strony biernej jest jednak – nawet gdyby możliwość takiej interpretacji potwierdzały inne użycia – całkowicie nieprzekonująca.

7. Odnotowane w słownikach historycznych znaczenie interesującego nas czasownika zwrotnego pozwala zaliczyć go do słowotwórczej klasy tzw. czasowników saturatywnych, a więc nie stanowi on jakiegoś pojedynczego „wybryku słowotwórczego". Nie znaczy to jednak, że na podstawie jego struktury użytkownik może łatwo wydedukować znaczenie derywatu.

Strukturalnie czasownik można interpretować jako oznaczający 'dojście do kresu w trakcie czynności kupowania', a więc najprawdopodobniej 'wydanie wszystkich posiadanych pieniędzy lub wydanie wszystkich przeznaczonych na zakup pieniędzy; osiągnięcie granicy wydatków na dany zakup, które wydają się do zaakceptowania/ do przyjęcia'. Jedynie uzus językowy precyzuje więc w danym przypadku rodzaj zakupu i ogranicza go do (mniej lub bardziej legalnego) kupna urzędu.

Jeżeli czasowniki saturatywne podzielimy na oznaczające stan zewnętrzny (*nabiedować się*), stan wewnętrzny (*nacieszyć się*), przejawy stanu wewnętrznego (*naśmiać się*), ruch (*najeździć się, natańczyć się*), czynność przyswajania fizycznego lub mentalnego (*nasłuchać się, najeść się*), czynność starania się o uzyskanie/ stworzenie czegoś (*naszperać się, naszukać się, nazabiegać się*), to czasownik należałoby zaliczyć do tej ostatniej podklasy.

8. Składniowej struktury, w jakiej standardowo występuje czasownik *nakupić się*, nie da się wyjaśnić jako struktury partytywnej (nie jest to bowiem dopełniacz, który występuje przy większości przechodnich czasowników o podobnej budowie słowotwórczej). Konstrukcja z dopełniaczem byłaby chyba łatwiejsza do wyobrażenia z rzeczownikiem *urząd* w liczbie mnogiej (*nakupić się urzędów*) – choć brzmiałaby jako niepoprawna wersja konstrukcji z czasownikiem niezwrotnym *nakupić urzędów* lub ewentualnie *nakupić sobie urzędów* – i oznaczałaby, że ktoś kupił tyle urzędów, że odczuwa wręcz przesyt.

Używana konstrukcja z przyimkiem *na* nie jest też strukturą odziedziczoną po czasowniku podstawowym *kupić* (jak np. w przypadku czasowników: *patrzeć* na coś > *napatrzeć się* na coś, *czekać* na coś > *naczekać się* na coś). Znajduje jednak paralele w konstrukcjach z tym przyimkiem wskazujących na specyficzną zmianę miejsca (a mianowicie miejsca w hierarchii urzędowej), które były wyróżniane w opisach użyć polskich przyimków.

Okazuje się zatem, że analizowany czasownik następująco ujmuje składniowo opisywaną sytuację: kupowany urząd nie jest obiektem czynności (są nim ewentualnie kaptowani łapówkami stronnicy w staraniach o urząd), lecz jej zamierzonym celem, który można określić jako zmianę pozycji (awans) w hierarchii urzędowej.

LITERATURA / REFERENCES

Elektroniczny korpus tekstów polskich z XVII i XVIII w. [https://korba.edu.pl/query_corpus]

Filip Orlik i jego Diariusz, opracowanie, odczytanie z rękopisu, wstęp, komentarze W. Sobol, Warszawa 2021.

Grzegorczykowa R. (red.), Laskowski R. (red.), Wróbel H. (red.), *Gramatyka współczesnego języka polskiego, Morfologia, T. 1–2*, Warszawa 1998.

Inny słownik języka polskiego, T. 1–2, pod red. M. Bańki, Warszawa 2000.

Kreja B., *Polskie i innosłowiańskie czasowniki typu na(sycić) się – ich krótka historia i problem genezy* [w:] "Prace Filologiczne", XLVI, 2001.

Lesz-Duk M., *Czasowniki o składni przyimkowej w języku polskim*, Częstochowa 1988.

Przybylska R., *Polisemia przyimków polskich w świetle semantyki kognitywnej*, Kraków 2002.

Słownik języka Jana Chryzostoma Paska, t. 1–2, pod red. H. Konecznej i W. Doroszewskiego, Wrocław 1965–1973.

Słownik języka polskiego XVII i 1. połowy XVIII wieku, Kraków 1999–2004. [https://sxvii.pl/]

Słownik języka polskiego, T. I–XI, pod red. W. Doroszewskiego, Warszawa 1958–1969. [https://doroszewski.pwn.pl/]

Słownik języka polskiego, T. 1–6, pod red. S. B. Lindego, Warszawa 1807–1814. [https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/8173?language=pl#structure]

Słownik polszczyzny Jana Kochanowskiego, T. 1–4, pod red. M. Kucały, Kraków 1995–2008. [link do wersji elektronicznej tomu 3: https://www.rcin.org.pl/dlibra/publication/41895/edition/22263]

Słownik polszczyzny XVI wieku, T. I–XXX, pod red. M. R. Mayenowej i in., Wrocław–Warszawa 1966–2002. [https://spxvi.edu.pl/]

Słownik staropolski, T. I–XI, pod red. S. Urbańczyka i in., Kraków 1953–2003. [https://pjs.ijppan.pl/sstp.html]

Stawnicka J., *Aktionsarten w języku rosyjskim i ich niemieckie translaty*, Katowice 2002.

Stawnicka J., *Studium porównawcze nad kategorią semantyczno-słowotwórczą Aktionsarten w języku rosyjskim i polskim, T. 1*, Katowice 2009.

Stawnicka J., *Studium porównawcze nad kategorią semantyczno-słowotwórczą Aktionsarten w języku rosyjskim i polskim, T. 2, Czasowniki z formantami modyfikacyjnymi w konfrontacji przekładowej (na materiale rosyjsko-polskim i polsko-rosyjskim)*, Katowice 2010.

Wilczewska K., *Czasowniki zwrotne we współczesnej polszczyźnie*, Toruń 1966.

Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М., *Граматика української мови. Морфологія,* Київ 1993. [Bezpoâsko O. K., Gorodens′ka K. G., Rusanìvs′kij V. M., *Gramatika ukraïns'koï movi. Morfologìâ*, Kiïv 1993.] [https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001030]

Бірыла М. В., Шуба П. П., *Беларуская граматыка у дзвюх частках, Частка 1. Фаналогія. Арфаэпія. Марфалогія. Словаўтварэнне. Націск*, Мінск 1985. [Bìryla M. V., Šuba P. P., *Belaruskaâ gramatyka u dzvûh častkah, Častka 1. Fanalogìâ. Arfaèpìâ. Marfalogìâ. Slovaŭtvarènne. Nacìsk*, Minck 1985.]

Большой толковый словарь русского языка, под ред. С. А. Кузнецова, Москва 1998. [*Bol'šoj tolkovyj slovar' russkogo âzyka*, pod red. S. A. Kuznecova, Moskva 1998]

Великий тлумачний словник сучасної української мови, [Velikij tlumačnij slovnik sučasnoï ukraïns'koï movi] [https://slovnyk.me/]

Вихованець І. Р., Городенська К. Г., *Теоретична морфологія української мови*, Київ: 2004. [Vihovanec′ Ì. R., Gorodens′ka K. G., T*eoretična morfologìâ ukraïns'koï movi*, Kiïv: 2004.] [https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000844]

Гістарычны слоўнік беларускай мовы, *Т. 1–37,* пад рэд. А. М. Булыкі, Мінск 1982–2017. [*Gìstaryčny sloŭnìk belaruskaj movy, T. 1–37*, pad rèd. A. M. Bulykì, Mìnsk 1982–2017.] [https://verbum.by/hsbm]

Горпинич В. О., С*учасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія*, Київ 1999. [Gorpinič V. O., *Sučasna ukraïns'ka lìteraturna mova. Morfemìka. Slovotvìr. Morfonologìâ*, Kiïv 1999.] [https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001595]

Зведений словник застарілих та маловживаних слів, [Zvedennij slovnik zastarìlih ta malovživanih slìlv] [http://litopys.org.ua/rizne/zvslovnyk.htm]

Орлик П., *Діаріуш подорожній*, Т. 5, Київ 2013. [Orlik P., *Dìarìuš podorožnìj*, T. 5, Kiïv 2013.]

Плющ М. Я. (ред.), *Сучасна українська літературна мова*, Київ 1994. [Plûŝ M. Â. (red.), *Sučasna ukraïns'ka lìteraturna mova*, Kiïv 1994.] [http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009522]

Россійскій, съ нѣмецкимъ и французскимъ переводами словарь, Т. 1–2, сочиненный надворнымъ совѣтникомъ Иваномъ Нордстетомъ, Санкт-Петербургъ 1780. *[Rossijskij, s' německim' i francuzskim' perevodami slovar', T. 1–2,* sočinennyj nadvornym' sovětnikom' Ivanom' Nordstetom', Sankt-Peterburg' 1780.] [link do pierwszego tomu – https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_02000026662/] [link do drugiego tomu – https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_02000026665/]

Русановский В. М., Жовтобрюх М. А., Городенская Е. Г., Грищенко А. А., *Украинская грамматика*, Киев 1986. [Rusanovskij V. M., Žovtobrûh M. A., Gorodenskaâ E. G., Griŝenko A. A., *Ukrainskaâ grammatika*, Kiev 1986]

Словарь Академии Российской 1789–1794 в шести томах, рук. проекта Л. В. Тычинина, Москва 2001–2006. [*Slovar' Akademii Rossijskoj 1789–1794 v šesti tomah*, ruk. proekta L. V. Tyčinina, Moskva 2001–2006.]

Словарь бѣлорусскаго нарѣчія, сост. И. И. Носовичемъ, Санкт-Петербургъ 1870. [Slovar′ bělorusskago naréčìâ, sost. I. I. Nosovičem″, Sankt-Peterburg″ 1870.] [https://belarus.github.io/Slouniki-Nasovic/index.html]

Словарь русского языка XI–XVII вв., Т. 1–30, Москва 1975–2015. [*Slovar' russkogo âzyka XI–XVII vv., T. 1–30*, Moskva 1975–2015.] [https://etymolog.ruslang.ru/index.php?act=xi-xvii]

Словарь русского языка XVIII в., Т. 1–19, гл. ред.: Ю. С. Сорокин, Ленинград/ Санкт-Петербург 1984–2011. [*Slovar' russkogo âzyka XVIII v., T. 1–19*, gl. red.: Û. S. Sorokin, Leningrad/ Sankt-Peterburg 1984–2011.] [https://feb-web.ru/feb/sl18/slov-abc/]

Словарь современного русского литературного языка, Т. 1–17, Москва–Ленинград 1948–1965. [*Slovar' sovremennogo russkogo literaturnogo âzyka, T. 1–17*, Moskva–Leningrad 1948–1965.]

Словник староукраїнської мови XIV–XV ст., *Т. 1–2*, ред. колегія Д. Г. Гринчишин, Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький, Київ 1977–1978. [*Slovnik staroukraïns'koï movi XIV–XV st., T. 1–2*, red. kolegìâ D. G. Grinčišin, L. L. Gumec′ka, I. M. Kernic′kij, Kiïv 1977–1978.] [http://resource.history.org.ua/item/0006938] [http://resource.history.org.ua/item/0006939]

Словник української мови XVI – першої половини XVII ст., [*Slovnik staroukraïns'koï movi XVI – peršoï polovini XVII st.*] [https://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/publications/materials/slovnyk/]

Словник української мови [в 11 т.], Київ 1970–1980. [*Slovnik ukraïns'koï movi [v 11 t.]*, Kiïv 1970–1980.] [https://sum11.com.ua/]

Словник української мови [в 20 т.]., Київ 2010–2024. [*Slovnik ukraïns'koï movi [v 20 t.]*, Kiïv 2010–2024.] [https://sum20ua.com/]

Слоўнік мовы „Нашай Нівы" (1906–1915) у 5 т., пад рэд. В. П. Лемцюговай, Мінск 2003–2019. [*Sloŭnìk movy „Našaj Nìvy" (1906–1915) u 5 t.*, pad rèd. V. P. Lemcûgovaj, Mìnsk 2003–2019.]

Соколова С., *Роди дієслівної дії з неодноморфемними способами вираження у сучасній українській мові*. [in:] *Ucrainica II. Současná ukrajinistika. Problémy jazyka, literatury a kultury. 1. Část,* Olomouc 2006. [Sokolova S., *Rodi dìêslìvnoï dìï z neodnomorfemnimi sposobami viražennâ u sučasnìj ukraïns'kij movì.* [in:] *Ucrainica II. Současná ukrajinistika. Problémy jazyka, literatury a kultury. 1. Část*, Olomouc 2006.] [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/8888/1/T_Vydaichuk_U_2_GI.pdf]

Тлумачальны слоўнік беларускай мовы, Т. 1–5, пад агульнай рэд. К. К. Атраховіча, Мінск 1977–1984. [*Tlumačal'ny sloŭnìk belaruskaj movy, T. 1–5*, pad agul′naj rèd. K. K. Atrahovìča, Mìnsk 1977–1984.]

Толковый словарь живого великорусского языка, Т. 1–4, под ред. В. Даля, Москва 1989–1991. [*Tolkovyj slovar' živogo velikorusskogo âzyka, T. 1–4,* pod red. V. Dalâ, Moskva 1989–1991.] [https://slovardalja.net/]

Шведова Н. Ю. (ред.), Лопатин В. В. (ред.), *Краткая русская грамматика*, Москва 1989. [Švedova N. Û. (red.), Lopatin V. V. (red.), *Kratkaâ russkaâ grammatika*, Moskva 1989.]

Щербій Н.О., *Аугментативний рід дії у слов'янських мовах: сатуративний тип*. [in:] „Актуальні питання гуманітарних наук", Випуск № 18, 2018. [Ŝerbìj N.O., *Augmentativnij rìd dìï u slov`ânsʹkih movah: saturativnij tip*. [in:] „Aktualʹnì pitannâ gumanìtarnih nauk", Vipusk № 18, 2018.]

Małgorzata Kornacka – doktor, adiunkt w Instytucie Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej, Uniwersytet Warszawski.